

LIETUVOS KABELINĖS TELEVIZIJOS ASOCIACIJA
LITHUANIAN CABLE TELEVISION ASSOCIATION

2021-07-02 Nr. 8
į _____ Nr. _____

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai
Mortos g. 14, LT-03219 Vilnius

Siunčiama el. paštu
rrt@rrt.lt

DĖL 5G DAŽNIŲ AUKCIONŲ

Lietuvos kabelinės televizijos asociacija (toliau – **LKTA**) net keletą kartų (2020 m. rugsėjo 14 d. raštu Nr. 21; 2020 m. gruodžio 15 d. raštu Nr. 24) kreipėsi į Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybą (toliau – **RRT**) dėl prašymo įpareigoti 5G dažnių aukcionų laimėjusius ūkio subjektus sudaryti sąlygas pagal paskelbtą su RRT suderintą viešą pasiūlymą atlygintinai naudotis dalimi jų įsigytų 5G dažnių ūkio subjektams, kurie patys neturi 5G dažnių.

Šiuo metu RRT ruošiasi pirmajam 5G dažnių aukcionui 700 MHz radijo dažnių juostoje. Šių metų balandžio mėnesį RRT paskelbė Radijo ryšio plėtros 470–790 MHz radijo dažnių juostoje plano pakeitimo projektą, kuris buvo parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gaires ir siekiant padidinti radijo dažnių (kanalų) iš 703–788 MHz radijo dažnių juostos naudojimo efektyvumą. Šiuo metu viešosioms konsultacijoms RRT pateikė Aukciono suteikti teisę naudoti radijo dažnius (kanalus) iš 713–733 MHz ir 768–788 MHz radijo dažnių juostų sąlygų aprašo projektą (toliau - Projektas). Projektas pateiktas pastaboms iki 2021 m. liepos 2 d.

LKTA pastebi, kad ruošdamasi 700 MHz radijo dažnių juostoje aukcionui RRT neatsižvelgė nei į LKTA jau ne kartą reikštą poziciją dėl prieigos suteikimo prie 5G dažnių, nei į pačios RRT identifiкуotų konkurencijos problemų nagrinėjant UAB “Bitė Lietuva” ir UAB “Tele2” prašymus dėl radijo dažnių (kanalų) nuomos. Mūsų vertinimu toks reguliavimas dėl prieigos suteikimo prie 5G dažnių sudarytų prielaidas gauti naudą visai Lietuvos mobiliojo ryšio rinkai.

Kaip jau LKTA buvo nurodžiusi anksčiau, 5G ateinantį dešimtmetį bus vienas svarbiausių skaitmeninės visuomenės ir ekonomikos elementų, kuris leis į tinklą sujungti daiktus, taip dar labiau išplėsdamas daiktų internetą (angl. *Internet of Things*), paspartins procesų automatizavimą ir platesnį dirbtinio intelekto pritaikymą¹. RRT 2020 metų veiklos ataskaitoje nurodoma, kad 5G technologijos diegimas šiuo metu yra vienas iš ES ir Lietuvos strateginių tikslų. Šios technologijos įdiegimas ne tik leis pasiūlyti naujos kokybės elektroninių ryšių paslaugas, bet atsivers naujos galimybės radijo ryšį naudoti daiktų interneto, procesų robotizacijos ir dirbtinio intelekto pritaikymo sferose².

¹ RRT: RRT 2019 m. veiklos ataskaita. Prieiga internete: https://www.rrt.lt/wp-content/uploads/2020/04/RRT_2019_veiklos_ataskaita_20200604.pdf p. 40.

² RRT: RRT 2020 m. veiklos ataskaita. Prieiga internete: https://www.rrt.lt/wp-content/uploads/2021/04/RRT_2020_veiklos_ataskaita_20210430.pdf p.51.

Siekiant užtikrinti efektyvią ir sparčią 5G ryšio plėtrą Lietuvoje, RRT aktyviai dalyvaujant buvo parengtos ir LR Vyriausybės patvirtintos Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gairės. Gairėse nustatyti 5G ryšio plėtros etapai, identifikuotos ir apibrėžtos techninės, teisinės ir organizacinės priemonės, kurias įgyvendinus būtų sudarytos palankios sąlygos Lietuvoje diegti ir plėtoti 5G ryšį. Pagal patvirtintas gaires, 5G plėtra Lietuvoje, kaip ir kitose ES valstybėse, pirmiausia siejama su 694–790 MHz (toliau – 700 MHz), 3400–3800 MHz (toliau – 3,6 GHz) ir 24,25–27,50 GHz radijo dažnių juostomis.

Todėl, LKTA nuomone, labai svarbu 5G ryšio plėtrą vykdyti atsižvelgiant į šios technologijos įtaką rinkai, sudaryti sąlygas kuo didesniai daliai rinkos dalyvių pasinaudoti šios technologijos teikiamais privalumais bei užtikrinti sąžiningos bei efektyvios konkurencijos sąlygas.

LKTA nuomone, tam, kad būtų galima užtikrinti, jog 5G ryšio sistemų ir tinklų plėtra būtų vykdoma efektyviausiu būdu, t. y. siekiant ekonomiškai efektyviai panaudoti investicijas ir jų pagrindu sukurti kuo didesnę pridėtinę vertę galutiniams paslaugų gavėjams, turi būti užtikrinta prieiga prie 5G dažnių ir mažesniems rinkos dalyviams, kurie negali dalyvauti dažnių gavimo aukcionuose, bet galėtų veikti kaip virtualūs operatoriai bendrai naudodamiesi 5G infrastruktūra. Tai neabejotinai paskatintų konkurenciją bei naujų inovatyvių paslaugų atsiradimą.

Atsižvelgiant į praeityje vykusius aukcionus, akivaizdu, kad aukcionų dalyviais ir laimėtojais, kurie Lietuvoje vystys 5G ryšio technologiją, bus trys didžiausi šalies mobiliojo ryšio operatoriai Telia Lietuva, AB, UAB „Tele2“ ir UAB „Bitė Lietuva“. Projekte numatyti tik trys radijo dažnių blokai Nr. 1, 2 ir 3 bei pradinė kaina ir ribinė kaina už teisę naudoti dažnius nuo 5 000 000 (penkių milijonų) Eur iki 100 000 000 (šimtą milijonų) Eur. Akivaizdu, kad nei vienam mažesniai rinkos dalyviui šios milijoninės kainos finansiškai neįperkamos.

Taigi, Lietuvoje diegiant 5G ryšio technologiją ir įrengiant tam reikalingą infrastruktūrą, būtina skatinti konkurenciją ir užtikrinti įvairiapusių elektroninių ryšių paslaugų teikimą. Šis tikslas būtų pasiektas 5G dažnių aukcionuose numatant sąlygas šiais dažniais pasinaudoti ir mažesniems paslaugų tiekėjams.

Šiame kontekste pažymėtina, kad 5G ryšio technologija bus reikšmingas kokybinis šuolis Lietuvos elektroninių ryšių paslaugų rinkoje ir atitinkamą infrastruktūrą turintys bei 5G technologijos pagrindu paslaugas galintys teikti operatoriai įgis reikšmingą konkurencinį pranašumą prieš kitus rinkos dalyvius. Suprantama, kad 5G ryšio technologijos išvystymas yra susijęs su atitinkamomis investicijomis, kurias šią technologiją planuojantys diegti operatoriai norės atgauti. Visgi, svarbu, kad naujų technologijų plėtra netaptų pretekstu riboti konkurenciją, paslaugų įvairovę ir nevirstų priemone išstumti konkuruojančius operatorius iš rinkos.

Šiuo metu, yra labai ribotas vartotojų ir ūkio subjektų ratas, kurie gali pasinaudoti 5G ryšiu, dėl šių ryšių palaikančių įrenginių stokos, tačiau laikui bėgant šių įrenginių daugės ir klientai, kurie šiuo metu nėra suinteresuoti 5G ryšiu, artimiausiu atnaujinimo ciklu, LKTA vertinimu, bus linkę rinktis prietaisus palaikančius šį ryšį ir dėl to teiks pirmumą operatoriams, kurie tokias paslaugas gali teikti.

Tuo tarpu, didžioji dalis LKTA narių yra maži, regioniniai operatoriai, kurie neturi nei finansinių, nei technologinių pajėgumų šiuo metu savarankiškai vystyti naujas technologijas. Tačiau šie operatoriai yra pasirengę siūlyti įvairias elektroninių ryšių paslaugas vartotojams, taip prisidedami prie konkurencijos ir pasirinkimo didinimo.

Pati RRT išnagrinėjusi UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Tele2“ prašymus dėl radijo dažnių (kanalų) nuomos ir šių operatorių planuoto įgyvendinti projekto, kuriuo buvo siekiama sukurti visą Lietuvos Respublikos teritoriją dengiantį RAN tinklą, apimantį 2G, 3G, 4G ir planuojamą 5G, ir kuris būtų valdomas bendrovės SIA Centuria, identifiko konkurencijos problemas. RRT analizuojant

potencialią konkurenciją judriojo ryšio rinkoje, įvertino esamą rinkos struktūros koncentraciją pagal Herfindalio – Hiršmano indeksą ir galimą rinkos struktūros koncentraciją tuo atveju, jei tam tikri mažmeninių interneto prieigos paslaugų, teikiamų fiksuotojo ryšio technologijomis, teikėjai taptų MVNOs. Remiantis aukščiau nurodyta analize, RRT nurodė, kad MVNOs galėtų tapti bent jau šie operatoriai: UAB „Cgates“, Splus, UAB, UAB „Consilium Optimum“, UAB „Init“ ir UAB „Balticum TV“³.

RRT direktoriaus įsakymų projektuose 4.1. - 4.4. punktuose buvo numatyti įpareigojimai UAB “Bitė Lietuva” ir UAB “Tele2” dėl prieigos ir susijusių priemonių suteikimo MVNO, o 4.5. punkte įpareigojimai UAB “Bitė Lietuva”, UAB “Tele2” ir SIA Centuria prieigos suteikimo prie savo valdomos fizinės infrastruktūros. Šiuo atveju aktualu atkreipti dėmesį į 4.1. - 4.4. punktuose numatytus įpareigojimus, kurie, LKTA nuomone, turėtų būti numatyti ir 700 MHz radijo dažnių aukcionui, ir sekančiuose 5G dažnių aukcionuose.

RRT direktoriaus įsakymų projektuose buvo numatyta:

„4.1. *Bitė/ Tele2 privalo:*

4.1.1. *suteikti prieigą (ir susijusias priemones) prie Bitės/ Tele2 viešojo judriojo ryšio tinklo bet kuriame prisijungimo prie Bitės/Tele2 tinklo taške, iš kurio būtų sudaryta galimybė MVNO teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas savo galutiniams paslaugų gavėjams visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje;*

4.1.2. *sąžiningai derėtis su MVNO, prašančiais suteikti prieigą (ir susijusias priemones) prie Bitės/Tele2 tinklo;*

4.1.3. *nenutraukti jau suteiktos prieigos (ir susijusių priemonių) prie Bitės/Tele2 tinklo;*

4.1.4. *suteikti atvirą prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos prieigos (ir susijusių priemonių) prie Bitės/ Tele2 tinklo suderinamumui;*

4.1.5. *suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus;*

4.1.6. *suteikti konkrečias paslaugas, būtinas užtikrinti prieigos (ir susijusių priemonių) prie Bitė/ Tele2 tinklo teikimą MVNO;*

4.1.7. *suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų panašių programinių sistemų, būtinų sąžiningai prieigos (ir susijusių priemonių) prie Bitės/Tele2 tinklo teikimo konkurencijai užtikrinti;*

4.1.8. *sujungti tinklus ar tinklų priemones, įskaitant galimybę sujungti tinklus bet kuriame techniškai galimame tinklo taške;*

4.2. *Bitė/ Tele2 gali atsisakyti suteikti prieigą (ir susijusias priemones) MVNO prie Bitės/ Tele2 tinklo, vienašališkai sustabdyti jos teikimą ar ją nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti tinklo vientisumą, jei teisės aktai nenumato kitaip.*

4.3. *Bitė/Tele2 privalo nediskriminuoti MVNO, įskaitant analogiškų sąlygų analogiškomis aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiomis pačiomis sąlygomis, įskaitant sąnaudomis pagrįstas prieigos prie Bitės/Tele2 tinklo kainas, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą;*

4.4. *Bitė/ Tele2 privalo viešai paskelbti pasiūlymą suteikti prieigą MVNO prie Bitės/ Tele2 tinklo savo interneto svetainėje.“*

Visgi, tam, kad efektyviai konkuruoti su didžiaisiais operatoriais, operatoriams yra reikalinga prieiga prie infrastruktūros. Būtent šiuo tikslu didelę galią atitinkamose rinkose turintiems rinkos žaidėjams yra nustatomi įpareigojimai lygiais ir nediskriminaciniais pagrindais suteikti prieigą prie atitinkamos infrastruktūros. Tokių priemonių nesiėmus, mažieji operatoriai nebegalės konkuruoti, kas lems jų tolimesnį mažėjimą.

³ RRT: RRT direktoriaus įsakymų projektai. Prieiga internete <https://www.rtt.lt/rrt-viesosioms-konsultacijoms-skelbia-sprendimo-del-radijo-dazniu-nuomos-projekta/>

LKTA nuomone, analogiškos pareigos, kurios buvo numatytos RRT direktoriaus įsakymų projektuose 4.1. - 4.4. punktuose turėtų būti numatytos ir būsimiems aukcionams bei prieigai prie 5G infrastruktūros. Konkrečiai, konkuruojantiems operatoriams turėtų būti sudarytos sąlygos prie šios infrastruktūros, kai ji bus sukurta, prijungti mažos aprėpties belaidžio ryšio taškus, taip suteikiant galimybę ir mažesniems operatoriams pasiūlyti aukštos kokybės, inovatyvias elektroninių ryšių paslaugas.

Be abejo, tokia prieiga turėtų būti paremta sąnaudomis, atsižvelgiant ir į investicijas, kurias patirs aukcionų laimėtojai, vykdydami šios technologijos diegimą ir plėtrą. Visgi, organizuojami aukcionai ir jų laimėtojamams išduodami išimtiniai leidimai naudoti atitinkamus radijo dažnius (kanalus) neturi tapti priedanga nuo konkurencijos ir neturėtų užkirsti kelio konkuruojantiems ūkio subjektams už sąnaudomis paremtą atlygį pasinaudoti naujų technologijų teikiamais privalumais.

Siekiant apsaugoti mažesnius arba naujus rinkos dalyvius, kurie į rinką įeis tik ateityje, neturi finansinių ir techninių galimybių konkuruoti su stambiaisiais rinkos žaidėjais, yra reikalingas mechanizmas užtikrinantis, kad 5G dažniai būtų bent iš dalies pasiekiami ir platesniam rinkos dalyvių ratui, kurie neturi galimybių dalyvauti aukcione, o tuo labiau jį laimėti. Atsižvelgiant į tai, jog ankstesnių aukcionų laimėtojai būdavo didieji rinkų dalyviai, toks rezultatas gali būti pasiekiamas šiuos aukcionų laimėtojus, kaip prieigą prie esminės ir ribotos elektroninių ryšių infrastruktūros įgijusius subjektus, įpareigojant paskelbti viešą pasiūlymą dėl prieigos prie 5G ryšio tinklų, kurio pagrindu, teisingai atlyginant už suteiktą prieigą, tiek mažesni rinkos dalyviai, tiek naujai į rinką įėję žaidėjai, galėtų pasinaudoti 5G technologijos teikimais privalumais ir pasiūlyti atitinkamas paslaugas ir kurti pridėtinę vartotojams.

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, LKTA **prašo RRT:**

- Papildyti Projektą ir/arba Radijo ryšio plėtos 470–790 MHz radijo dažnių juostoje planą įpareigojimu 700 MHz radijo dažnių aukcioną laimėjusius ūkio subjektus sudaryti sąlygas pagal viešai paskelbtą, su RRT suderintą, viešą pasiūlymą atlygintinai naudotis dalimi jų įsigytų dažnių ūkio subjektams, kurie patys neturi šių dažnių.
- Ruošiant Radijo ryšio plėtos 3,6 GHz radijo dažnių juostoje planą bei 24,25–27,50 GHz radijo dažnių juostoje planą iš anksto numatyti įpareigojimą 3,6 GHz radijo dažnių juostoje ir 24,25–27,50 GHz radijo dažnių juostoje aukcionus laimėjusius ūkio subjektus sudaryti sąlygas pagal viešai paskelbtą, su RRT suderintą, viešą pasiūlymą atlygintinai naudotis dalimi jų įsigytų dažnių ūkio subjektams, kurie patys neturi šių dažnių.

LKTA yra pasirengusi visapusiškai bendradarbiauti su RRT ir jos įgaliotais pareigūnais, teikti reikalingą papildomą informaciją.

Prašome mus informuoti apie priimtus sprendimus.

Pagarbiai

Direktorius
Marius Daukantas